

خلاصه ای از برنامه تلویزیونی «رواق»
اینجا حاجت ها گل می کنند

۳
استان قدس رضوی
سرباز امریه جذب می کند

۴
انتخاب اصالح

مدیر گروه تاریخ و سیره مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات حوزه‌های علمیه تشریح کرد
انزوا از جامعه و سیاست
در سیره رضوی جایی ندارد

عکس: وحید بیات / قدس

این خانواده ۵۰ سال است حرم امام رضا(ع) را چراغانی می کند وقفی از جنس نور

بزرگانی مانند اقبال لاهوری حشر و نشر داشت و همین ارتباطات موجب شناخته شدن بیشتر شخصیت او در میان مردم شبه قاره شد. یکی از اقدام‌های بسیار مهم آن مرحوم، تلاش برای تبلیغ اسلام در میان هندوها و سیک‌ها بود. مرحوم حافظیان با تلاشی خستگی‌ناپذیر روزهای متوالی را صرف بحث و مناظره با بزرگان مکاتب مختلف می‌کرد و از این رهگذر، جمع زیادی از پیروان مذاهب گوناگون هند، دین اسلام را پذیرفته و به آن مشرف شدند. او نحوه سخن گفتن با مردم شبه قاره را به خوبی می‌دانست و از رویکردهای اجتماعی و فرهنگی و حتی آداب و رسوم آن‌ها به خوبی مطلع بود و همین آگاهی، از وی مبلغی توانمند و ناصحی صاحب نفوذ کلام ساخت.

می‌گذراند و شب‌ها را در حجره‌ای واقع در حرم مطهر، صرف ریاضت‌های شرعی و تهجد و شب‌زنده‌داری، زیر نظر مرحوم نخودگی می‌کرد. به این ترتیب، مرحوم حافظیان در عنفوان جوانی، به عارفی متشرع و صاحب کمالات تبدیل شد؛ او این فرصت را یافت که با دلالت و راهنمایی دوستش، آیت‌الله حاج شیخ مجتبی سیدابوالحسن حافظیان است که احتمالاً درباره آن چیز زیادی نشنیده‌اید. بانی ضریح «شیر و شکر»، حدود نیم قرن در هند و پاکستان زندگی کرد و چنان در میان مردم آن سامان مشهور شد که برخی اصالت ایرانی وی را از یاد برده بودند. با این حال، حافظیان هیچ‌گاه تابعیت و هویت ایرانی خود را ترک نکرد. او در اردیبهشت ۱۳۶۰، در زادگاهش مشهد مقدس دیده از جهان فرو بست و در رواق دارالسرور به خاک سپرده شد. در صفحه رواق امروز می‌خواهم برایتان از این عارف متشرع و نام‌آشنای شهر مشهد بگویم.

آغاز کسب معرفت با نخودگی و زرآبادی
مرحوم حافظیان در سال ۱۲۹۶ ش. در مشهد متولد شد. پدرش سید میرزا آقا تسلط خوبی بر ریاضیات و علوم غریبه داشت و همین مسئله سبب علاقه‌مندی او به ریاضت‌های شرعی و آموختن علوم غریبه شد. پدر که در جبین فرزند عشق و علاقه به تهجد و تهذیب نفس را می‌دید، او را نزد شیخ حسنعلی نخودگی، عارف نامدار معاصر برد و سیدابوالحسن به یکی از شاگردان نزدیک و مورد توجه مرحوم نخودگی تبدیل شد. او روزها را به فراگیری علوم دینی، ریاضیات، علوم غریبه، طب و دیگر دانش‌ها

در باره مرحوم سیدابوالحسن حافظیان، بانی چهارمین ضریح حرم رضوی

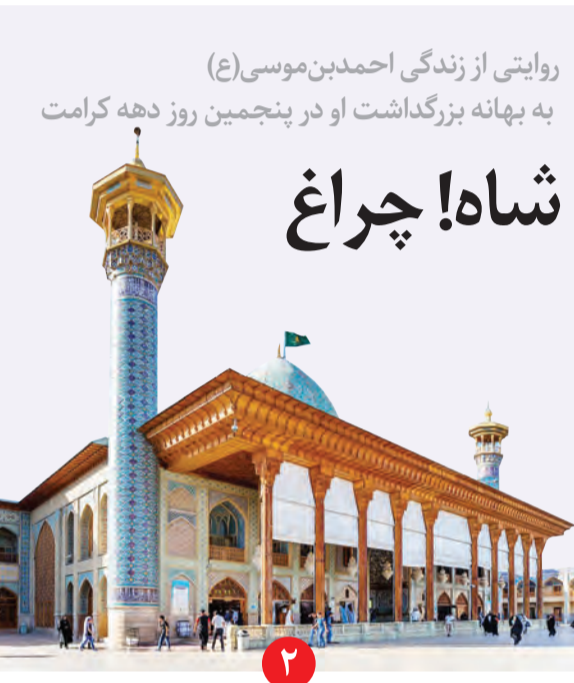
مبلغ محبوب اسلام در شبه قاره هند

محمد حسین نیکبخت: سیدابوالحسن حافظیان در زمره بزرگانی است که تنها در میان مردم مشهد شهرت ندارد؛ شهرت او از مرزهای ایران گذشته و آن مرحوم را به یک چهره بین‌المللی تبدیل کرده است. اگر بگویم او در میان مسلمانان شبه قاره هند شناخته شده‌تر است تا در میان همشهری‌های خودش، حرفی به گزافه نگفته‌ام. مرحوم حافظیان، طراح و بانی چهارمین ضریح حرم مطهر امام رضا(ع)، مشهور به «شیر و شکر» بود، اما خدمات او به این کار محدود نمی‌شود. برای قدیمی‌های مشهد، کسانی که حالا سن و سالی از آن‌ها گذشته است، سیدابوالحسن حافظیان فردی معتمد و صاحب علم بود؛ به او احترام می‌گذاشتند و برای حل مشکلاتشان، از او سراغ می‌گرفتند. زنده‌یاد عزیزالله عطاردی به نقل از علامه امینی، صاحب اثر سترگ «الغدیر»، مرحوم حافظیان را «کلید پاکستان و هندوستان» می‌دانست. خدمات او به مسلمانان هند و ترویج اسلام و مکتب اهل‌بیت(ع) در شبه قاره، یکی از افتخارات سیدابوالحسن حافظیان است که احتمالاً درباره آن چیز زیادی نشنیده‌اید. بانی ضریح «شیر و شکر»، حدود نیم قرن در هند و پاکستان زندگی کرد و چنان در میان مردم آن سامان مشهور شد که برخی اصالت ایرانی وی را از یاد برده بودند. با این حال، حافظیان هیچ‌گاه تابعیت و هویت ایرانی خود را ترک نکرد. او در اردیبهشت ۱۳۶۰، در زادگاهش مشهد مقدس دیده از جهان فرو بست و در رواق دارالسرور به خاک سپرده شد. در صفحه رواق امروز می‌خواهم برایتان از این عارف متشرع و نام‌آشنای شهر مشهد بگویم.

هجرت به شبه قاره
بروز بیماری تنفسی و تجویز اطبا به زندگی در نقاط گرمسیر، موجب شد مرحوم حافظیان در سال ۱۳۱۶ ش. جلالی وطن کند و تصمیم به اقامت موقت در هندوستان بگیرد، اما این اقامت ۵۰ سال طول کشید. او در این مدت، افزون بر شغل تجارت چای، به رفع مشکلات مسلمانان شبه قاره و تکمیل تهذیب نفس و دانش‌های روز مشغول بود. در همین دوره مرحوم حافظیان با بزرگان شبه قاره هند ارتباطی تمام پیدا کرد و تلاش‌های او برای بهبود کیفیت معیشت مسلمانان در آن منطقه، بر شهرت و محبوبیت وی افزود. آن مرحوم ارتباطی گسترده با مراکز علمی هند و پاکستان برقرار کرد؛ آن‌گونه که مرحوم عزیزالله عطاردی هنگام سفر به پاکستان، براساس توصیه علامه امینی، نزد سیدابوالحسن حافظیان رفت تا با مدد او، بتواند به منابع علمی موجود در کتابخانه‌های هند و پاکستان دست یابد. مرحوم حافظیان با

سازه «تل زینیه»
تابستان ۱۴۰۲ تکمیل می شود

عکس: وحید بیات / قدس

روایتی از زندگی احمدبن موسی(ع)
به بهانه بزرگداشت او در پنجمین روز دهه کرامت
شاه! چراغ

به حال در صفحه نخست رواق مطالبی درباره سیر تکامل تزئینات در روضه منوره و اماکن متبرکه خوانده‌اید؛ اینکه چگونه کاشی‌کاری در حرم رضوی آغاز شد و به اوج رسید یا هنر نقاشی چگونه زینت‌بخش قسمت‌هایی از آن شد. همان‌طور که می‌دانید تا پیش از آینه‌کاری سقف روضه منوره یا به عبارت بهتر، آینه‌کاری زیر گنبد طلا، این بخش با نقاشی تزئین شده بود. این نقاشی‌ها که امروزه زیر آینه‌ها مخفی هستند در دوره شاه‌طهماسب یکم صفوی و با تدبیر محمدخان تکلو کشیده شدند. محمدخان از امرا و صاحب‌منصبان مشهور دولت صفوی در نیمه نخست آن بود؛ وابسته به ایل «تکلو»، یکی از هفت طایفه مشهور قزلباش که شاه اسماعیل را در تأسیس دودمان صفوی یاری کردند. سال تولد محمدخان را نمی‌دانیم، اما او بین سال‌های ۹۴۳ تا ۹۶۴ ق. یعنی حدود ۲۱ سال، حاکم خراسان بوده است. در آن زمان، حاکم‌نشین خراسان شهر هرات بود و از آنجا که شاه صفوی، ولیعهد خود را به حکومت هرات منصوب می‌کرد، حاکمان این شهر، سرپرستی ولیعهد می‌کردند. بگذریم، محمدخان تکلو در مدت حکومتش بر خراسان و همچنین شهر مشهد، در آبادانی آن کوشش فراوان کرد. میرزاییگ حسن مشهور به «چنایندی» در کتاب «روضه الصفوییه»، محمدخان را به عدل و داد ستوده است. مرگ عبیدالله خان ازبک در دوره او که سبب‌ساز هجوم دائمی ازبکان به خراسان شد، موجب گردید محمدخان فرصت فعالیت‌های عمرانی متنوعی را پیدا کند. او به آقا حسن نقاش هراتی دستور داد زیر گنبد روضه منوره را بر طرح‌های اسلیمی نقاشی کند. این اتفاق در اواخر عمر محمدخان افتاد و او پس از اتمام کار نقاشی، عازم هرات شد. اما در میانه راه درگذشت. مشهور است که برای طلب آمرزش به مشهد آمده بود و به اطرافیان‌ش می‌گفت که این آخرین سفر من خواهد بود. کفایت و مدیریت قوی محمدخان موجب رونق شهر مشهد و توسیع در توسعه امور زیربنایی حرم مطهر و نظم مالی آستان‌قدس شد. در زمان او، امور خیریه آستان گسترش فراوانی یافت. وی طی مدت اقامت در مشهد، در منزل بالینگاه که پیشتر در همین ستون تاریخچه آن را خوانده‌اید، ساکن می‌شد. محمدخان اهمتامی جدی برای رسیدگی به امور طلاب، مدرسان، خادمان حرم و به ویژه فقرای شهر داشت. به دستور او، برایش مقبره‌ای در مجاورت گنبد امیر علیشیر نوابی - که امروزه نشانی از آن در دست نیست - ساختند و محمدخان را پس از فوت در سال ۹۶۴ ق. در همین مکان دفن کردند. جالب است وی در دوران امارتش، بارها مورد حسد بدخواهان قرار گرفت و حتی یک‌بار تا مرز برکناری از حکومت خراسان نیز پیش رفت، اما شاه صفوی درباره گزارش‌های مغرضانه‌ای که به دستش می‌رسید، مطمئن نشد و از آنجا که هیچ‌کس بیشتر از محمدخان تکلو لیاقت زمامداری خراسان و اداره مشهد را نداشت، او را دوباره به سوی این خطه فرستاد و بر مسند حکمرانی نشاند.

عکس: وحید بیات / قدس

آن روزها

محمدخان تکلو؛ بانی تزئینات روضه منوره

محمد رضا انصافی: حتماً تا به حال در صفحه نخست رواق مطالبی درباره سیر تکامل تزئینات در روضه منوره و اماکن متبرکه خوانده‌اید؛ اینکه چگونه کاشی‌کاری در حرم رضوی آغاز شد و به اوج رسید یا هنر نقاشی چگونه زینت‌بخش قسمت‌هایی از آن شد. همان‌طور که می‌دانید تا پیش از آینه‌کاری سقف روضه منوره یا به عبارت بهتر، آینه‌کاری زیر گنبد طلا، این بخش با نقاشی تزئین شده بود. این نقاشی‌ها که امروزه زیر آینه‌ها مخفی هستند در دوره شاه‌طهماسب یکم صفوی و با تدبیر محمدخان تکلو کشیده شدند. محمدخان از امرا و صاحب‌منصبان مشهور دولت صفوی در نیمه نخست آن بود؛ وابسته به ایل «تکلو»، یکی از هفت طایفه مشهور قزلباش که شاه اسماعیل را در تأسیس دودمان صفوی یاری کردند. سال تولد محمدخان را نمی‌دانیم، اما او بین سال‌های ۹۴۳ تا ۹۶۴ ق. یعنی حدود ۲۱ سال، حاکم خراسان بوده است. در آن زمان، حاکم‌نشین خراسان شهر هرات بود و از آنجا که شاه صفوی، ولیعهد خود را به حکومت هرات منصوب می‌کرد، حاکمان این شهر، سرپرستی ولیعهد می‌کردند. بگذریم، محمدخان تکلو در مدت حکومتش بر خراسان و همچنین شهر مشهد، در آبادانی آن کوشش فراوان کرد. میرزاییگ حسن مشهور به «چنایندی» در کتاب «روضه الصفوییه»، محمدخان را به عدل و داد ستوده است. مرگ عبیدالله خان ازبک در دوره او که سبب‌ساز هجوم دائمی ازبکان به خراسان شد، موجب گردید محمدخان فرصت فعالیت‌های عمرانی متنوعی را پیدا کند. او به آقا حسن نقاش هراتی دستور داد زیر گنبد روضه منوره را بر طرح‌های اسلیمی نقاشی کند. این اتفاق در اواخر عمر محمدخان افتاد و او پس از اتمام کار نقاشی، عازم هرات شد. اما در میانه راه درگذشت. مشهور است که برای طلب آمرزش به مشهد آمده بود و به اطرافیان‌ش می‌گفت که این آخرین سفر من خواهد بود. کفایت و مدیریت قوی محمدخان موجب رونق شهر مشهد و توسیع در توسعه امور زیربنایی حرم مطهر و نظم مالی آستان‌قدس شد. در زمان او، امور خیریه آستان گسترش فراوانی یافت. وی طی مدت اقامت در مشهد، در منزل بالینگاه که پیشتر در همین ستون تاریخچه آن را خوانده‌اید، ساکن می‌شد. محمدخان اهمتامی جدی برای رسیدگی به امور طلاب، مدرسان، خادمان حرم و به ویژه فقرای شهر داشت. به دستور او، برایش مقبره‌ای در مجاورت گنبد امیر علیشیر نوابی - که امروزه نشانی از آن در دست نیست - ساختند و محمدخان را پس از فوت در سال ۹۶۴ ق. در همین مکان دفن کردند. جالب است وی در دوران امارتش، بارها مورد حسد بدخواهان قرار گرفت و حتی یک‌بار تا مرز برکناری از حکومت خراسان نیز پیش رفت، اما شاه صفوی درباره گزارش‌های مغرضانه‌ای که به دستش می‌رسید، مطمئن نشد و از آنجا که هیچ‌کس بیشتر از محمدخان تکلو لیاقت زمامداری خراسان و اداره مشهد را نداشت، او را دوباره به سوی این خطه فرستاد و بر مسند حکمرانی نشاند.

عکس: وحید بیات / قدس

